

Svar på Arbetsmiljöverkets remiss om ny regelstruktur för Arbetsmiljöverkets föreskrifter

Diarienummer 2019/072424

Organisation (frivillig uppgift)	Kontaktperson
Föreningen Byggherrarna	Helena Lennartsson
E-post till kontaktperson	Telefon till kontaktperson
helena.lennartsson@byggherre.se	+46 70 884 80 23
Remissvaret beslutat av (frivillig uppgift)	Plats för underskrift (frivillig uppgift)
Styrelsen för Föreningen Byggherrarna	

Instruktion

- Fyll i uppgifter om avsändare i tabellen ovan.
- Skicka in remissvaret som Word-fil, det vill säga i samma format som mallen är gjord i.
- Du som vill skriva under svaret med namnunderskrift behöver skicka in både en inskannad pdf-fil och en Word-fil.
- Fyll i kommentarer i tabellerna nedan. Följ exemplen i mallen.
- Om du har kommentarer som berör mer än ett dokument kan du fylla i det i tabell 1.
- För mer utrymme i tabellerna: fyll på med nya rader genom att till exempel stå i sista cellen och trycka på tabb-tangenten.
- Index är klickbart, för att du enkelt ska kunna navigera i dokumentet.
- Vill du lägga till fritext kan du göra det i sista tabellen i dokumentet, tabell 18.

Skicka ifyllt remissvar till remiss@av.se senast den 20 augusti 2020.*

*Förlängt till den 30 december 2020 pga. COVID-19.

Index (Ctrl-klicka för att komma direkt till respektive tabell)

Tabell 2: Introduktion till Arbetsmiljöverkets regler

Tabell 3: Konsekvensutredningar

Tabell 5: Grundläggande arbetsmiljöregler vid planering, projektering och samordning - för dig som är byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare (1.2)

Tabell 2: Introduktion till Arbetsmiljöverkets regler

Generella kommentarer	
Sida/rubrik	Kommentar och eventuellt förslag
2	"Däremot har du [som skyddsombud, vår notering] inte något ansvar, likt arbetsgivare och byggherrar med flera, för att reglerna uppfylls." Texten betyder att arbetsgivare m.fl. saknar ansvar på samma sätt som skyddsombud. Detta lär inte vara avsikten. Troligen ska ordet "likt" ersättas med "till skillnad från".
5, andra rubriken "Ska uppfyllas av"	Punktlistan hänvisar till byggherrar, projektörer, byggarbetsmiljösamordnare och "motsvarande". Det är oklart vilka som skulle kunna "motsvara" nämnda kategorier, i vilka avseenden som någon ska "motsvara" dessa kategorier samt vilka kriterier som ska användas för att bedöma detta. Förslag: Antingen tar man bort punkten helt eller ersätter den med "motsvarande aktörer som..." följt av en tydlig definition.
8 ff. rubrik "Ett praktiskt exempel"	Bör kompletteras med ett andra exempel för byggherrar så att en läsare kan förstå hur byggherrens skyldigheter enligt Del 1 samspelar med föreskrifter enligt Del 2 och 3.

Tabell 3: Konsekvensutredningar

Generella kommentarer
<p><i>Konsekvensutredningen är väldigt bristfällig</i></p> <p>Arbetsmiljöverket har genomfört en konsekvensutredning enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Under intressentmöten våren 2020 framkom dock uppgift om att flera centrala aspekter inte har beaktats när konsekvensanalysen utarbetades.</p>
<p><i>Konsekvensutredningen analyserar inte om och hur standardavtal påverkas</i></p> <p>Byggherrarna förstår att tvingande föreskrifter gäller före civilrättsliga avtal. Däremot behöver Arbetsmiljöverket i en konsekvensanalys beakta hur de nya föreskrifterna samverkar med de befintliga standardavtalen AB 04, ABT 06 och ABK 09 ("AB-avtalen"). Entreprenadrätten i Sverige är inte föremål för dispositiv civilrättslig lagstiftning. Istället har rättsutvecklingen sedan många decennier tillbaka vilat på sektorvida standardavtal som tillämpas i de allra flesta projekt av någon betydande omfattning. Avtalen förhandlas och antas av Bygghandets Kontraktskommitté ("BKK"), en organisation där ett flertal intresseorganisationer och myndigheter från hela bygg- och anläggningssektorn är medlemmar.</p> <p>AB-avtalet för utförandeentreprenader har de senaste decennierna uppdaterats 2004, 1992, 1972 och 1965. Motsvarande tidsutdräkt har gällt för ABT-avtalet och ABK-avtalet. Anledningen till denna långa tid mellan revideringarna är att AB-avtalen utformas på högsta nivå inom berörda organisationer och utgör en komplicerad kompromiss mellan flera i och för sig berättigade intressen. Det uttalade syftet med avtalen är att enskilda byggherrar och entreprenörer inte ska behöva gå ifrån dessa, och i de fall när detta ändå görs brukar det krävas hjälp av entreprenadjurister. Den pågående revisionen av AB 04 befinner sig i slutfasen och på grund av att de nu aktuella föreskrifterna ännu inte har fått sin slutliga utformning är det högst sannolikt att BKK:s arbetsgrupper inte har kunnat beakta Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter i sitt arbete.</p> <p>Rent schematiskt förutsätter AB-avtalen en uppdelning mellan beställare och entreprenör. Beställaren anger i kontraktet vad som ska byggas genom att definiera den slutliga produkten, antingen genom att beskriva vilka funktioner den färdiga anläggningen ska uppfylla (exempelvis energiklass eller luftflöden i ventilation angivna i kubikmeter per minut) eller vilka tekniska lösningar som ska användas (exempelvis hur elkablar ska dras i vägg eller vilken typ av isolering som ska användas). Projekterande konsulter bistår antingen beställaren eller entreprenören beroende på vem av dessa aktörer som har ett ansvar i nu aktuellt avseende.</p>

Generella kommentarer

Hur arbetet ska utföras och i vilken ordning olika moment ska genomföras är däremot helt upp till entreprenören eftersom denne har de bästa förutsättningarna för att organisera arbetet så att avvägningar mellan exempelvis säkerhet, miljö, ekonomi och tid görs på ett så effektivt sätt som möjligt. Seriösa entreprenörer konkurrerar med att genomföra detta arbete på ett så säkert och effektivt sätt som möjligt och denna uppdelning driver också innovation på marknaden. Inte ens de största byggherrarna har förutsättningarna för att organisera hur en entreprenad rent praktiskt ska genomföras. Entreprenören har samtidigt en kontraktuell och offentlighetsrättslig skyldighet att utföra sitt arbete i enlighet med offentlighetsrättsliga föreskrifter avseende bland annat de arbetsmiljöföreskrifter som berör dennes arbete.

Om det skulle visa sig att de nya föreskrifterna inte fungerar med enskilda paragrafer i AB-avtalen i sin nuvarande utformning medför detta att varje projekt kommer att behöva omförhandla standardavtalen, med kostnader för administration och juridisk rådgivning som följd. Skulle de nya föreskrifterna vara oförenliga med den övergripande strukturen i AB-avtalen krävs troligen komplicerade och långvariga omförhandlingar av standardavtalen med långtgående juridiska analyser i det enskilda projektet. Det finns även en betydande risk för att motstridigheter mellan de nya föreskrifterna och AB-avtalen som antingen inte identifierats eller som inte framgår tydligt leder till att de nya föreskrifterna inte följs och tillämpas på det sätt som Arbetsmiljöverket förutsatt eller av andra skäl inte får avsedd effekt.

Av detta följer att en konsekvensanalys som inte beaktar hur de nya föreskrifterna samverkar med de tillämpliga standardavtalen inte är komplett. Utan denna analys kan man inte uttala sig om de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, vilket får anses vara en väsentlig brist. Det är alltså av yttersta vikt att denna fråga utreds *innan* föreskrifterna antas och konsekvensanalysen behöver således kompletteras med en utredning av dessa frågor.

Konsekvensutredningen nämner inte hur krav som berör upphandling samverkar med lagstiftning om offentlig upphandling

Enligt lagstiftning om offentlig upphandling krävs det att upphandlingskrav är utformade så att det går att utvärdera dessa på ett objektivt sätt. Det måste alltså gå att konstatera under vilka omständigheter kraven är respektive inte är uppfyllda. Flera av de föreslagna föreskrifterna ställer dock allmänt hållna krav på *lämplighet* hos entreprenörer och andra av byggherren anlidade aktörer utan att det framgår hur sådana offentlighetsrättsliga krav ska kunna översättas till kontraktskrav som överensstämmer med lagstiftning om offentlig upphandling. Avseende lämplighetskraven för BAS-P/BAS-U kan dessa till exempel översättas till upphandlingskrav på redovisade kurser, omsättning och referensprojekt. Hur detta ska kunna göras avseende exempelvis krav i nya 2 kap. 8 § om sociala relationer med mera framgår dock inte.

Generella kommentarer

Vidare förekommer krav på att byggherren ska se till att olika aktörer har tillräckligt med resurser för sina uppdrag. Byggherrar som lyder under lagstiftning om offentlig upphandling har begränsade möjligheter att ställa krav på ekonomiska resurser. Eftersom det rör sig om delvis nya skyldigheter får det faktum att detta inte uttryckligen har analyserats i konsekvensutredningen anses utgöra en väsentlig brist.

Vilken utredning det gäller	Sida/rubrik	Kommentar
Konsekvensutredning av Arbetsmiljöverkets förslag till föreskrifter om grundläggande arbetsmiljöregler vid planering, projektering och samordning - för dig som är byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare (1.2)		

Tabell 5: Grundläggande arbetsmiljöregler vid planering, projektering och samordning - för dig som är byggherre, projektör eller byggarbetsmiljösamordnare (1.2)

Generella kommentarer
<p><i>Föreskrifterna medför en högre detaljeringsgrad utan medföljande ökad tydlighet</i></p> <p>I konsekvensutredningen för avsnitt 1.2 anges på sidan 9 att Arbetsmiljöverket har identifierat behov av att förtydliga vilka krav som ställs på byggherren avseende byggarbetsmiljön. Det ligger i sakens natur att förtydliganden medför att texten blir mer omfattande då offentlighetsrättsliga föreskrifter typiskt sett brukar vara antingen kortfattade och generella eller långa och specifika.</p> <p>Byggherrarna menar att Arbetsmiljöverket i flera paragrafer utökar omfånget på texten utan att för den skull göra den mer specifik. Istället introduceras flera rekvisit som är öppna för tolkning. Detta medför en ökad rättsosäkerhet för dem som ska följa föreskrifterna i sin dagliga verksamhet eftersom man ökar antalet breda rekvisit som måste tolkas och tillämpas, vilket går emot Arbetsmiljöverkets uttalade syfte.</p>
<p><i>De nya reglerna medför en oklar gränsdragning mot entreprenörers arbetsgivaransvar</i></p> <p>Det förekommer flera föreskrifter som enligt Byggherrarnas uppfattning överlappar med framför allt entreprenörers arbetsgivaransvar. Sådan överlappning medför risker för otydlighet om var det egentliga ansvaret ligger, vilket i sin tur medför ökade snarare än minskade arbetsmiljörisker. Om ansvar för samma område läggs på flera aktörer ökar risken för att frågan faller mellan stolarna eller blir föremål för åtgärder som sinsemellan är motstridiga och/eller motverkar varandra. Sådana föreskrifter blir i praktiken även svåra för byggherren att uppfylla avseende anställda hos exempelvis underentreprenörer eller totalentreprenörs konsulter med vilka byggherren saknar ett kontraktsförhållande.</p>
<p><i>Arbetsmiljöverket synes inte förstå vilka funktioner olika aktörer har inom ett projekt</i></p> <p>Byggherrarna bedömer att Arbetsmiljöverket inte tagit sig tiden att analysera vad olika fysiska och juridiska personer typiskt sett gör i ett bygg- eller anläggningsprojekt, både ur ett kontraktsrättsligt perspektiv och ur ett organisatoriskt perspektiv. Det framstår därför som oklart i vilken utsträckning som Arbetsmiljöverket önskar att förändra den nu rådande ordningen och vad som är syftet med att lägga ett visst ansvar på en viss aktör och inte en annan. Detta försvårar en syftesorienterad regeltolkning och som en följd av detta blir konsekvenserna av flera regleringar oklara. Strukturella problem inom byggbranschen (som till exempel de många underentreprenörsleden) måste adresseras till bygg- och anläggningsbranschen och inte till de fastighetsägare, tillika byggherrar, som är denna branschs kunder.</p>

Generella kommentarer

Byggherrarna är starkt skeptiska till krav på att byggherren likt en arbetsgivare ska ”organisera och leda arbetsmiljöarbetet”

Byggherrarna är av uppfattningen att detta nya krav utgör en förskjutning av ansvaret från entreprenörer till byggherrar på ett sätt som enligt Byggherrarna framstår som ett ogrundat underkännande av alla de entreprenörer som verkar på den svenska marknaden. Genom att försöka förskjuta ansvaret på entreprenadföretagens kunder signalerar Arbetsmiljöverket att entreprenadföretagen inte kan förväntas följa befintliga arbetsmiljörregler. Detta kan svårligen betraktas som någonting annat än att verket kapitulerar för branschens oseriösa aktörer och låter hela branschen definieras av sina värsta avarter.

På marknaden konkurrerar de seriösa entreprenörerna i första hand med sin kompetens och innovation inom produktionsteknik och organisation. Det är dessa konkurrensmedel som i sin tur ger dem möjlighet att lämna konkurrenskraftiga priser och utveckla nya och säkrare arbetsmetoder. Denna innovation kräver dock att tvingande rätt inte berövar entreprenörerna möjligheten att organisera sitt eget arbete.

Byggherreansvaret, såsom det är definierat i 3 kap. 6 § arbetsmiljölagen, är i huvudsak att *tillse* att föreskrifter följs och att arbetsmiljön beaktas. Med andra ord följer inte av lagen en skyldighet för byggherren att *själv beakta* arbetsmiljösynpunkter i sina kontraktsparters arbete. Byggherren har vare sig skyldighet eller möjlighet att utföra andra parters arbetsmiljöarbete åt dem. Som byggherre har man ansvar för att *ställa krav och följa upp* dessa, men den praktiska kompetensen avseende själva utförandet köper man in från främst entreprenörer och i viss mån konsulter.

Det är arbetsgivaren som har en skyldighet att leda och organisera arbetsmiljöarbetet. Som verktyg för detta har arbetsgivaren en arbetsrättsligt grundad rätt att leda och fördela arbetet samtidigt som arbetstagarna har en arbetsrättsligt grundad lydnessplikt. En anlitad entreprenör har entreprenadrättsligt en mycket hög grad av självständighet avseende hur arbete ska utföras, ledas och organiseras. Att införa rekvisit hämtade från regler som tillämpas på anställningsförhållanden utan att det finns befogenheter som matchar detta ansvar är ohållbart. Det är därför som arbetsmiljörätten underkänner intern delegering av arbetsmiljöuppgifter från högre chef till lägre chef i situationer där ansvar och befogenheter inte speglar varandra.

Om byggherrar däremot skulle tvingas att ändra gällande standardavtal och i alltför stor utsträckning försöker kontrollera entreprenörers eller konsulters arbetsmetoder riskerar det svenska samhället att få sämre och dyrare entreprenader samtidigt som innovationen i branschen blir

Generella kommentarer

lidande. En byggherres roll bör lämpligen vara att som nu arbeta med kravställning, uppföljning och kontroll både vad gäller de egna kontraktskraven och de offentligrättsliga kraven på arbetsmiljöarbete, men det praktiska arbetet måste ledas av entreprenörer eller projekterande konsulter.

Att peka på möjligheten att överlåta ansvaret enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen är *inte* en hållbar lösning då förutsättningarna för detta är en hög grad av självständighet som omöjliggör exempelvis delade entreprenader eller de flesta formerna av inblandning från byggherrens sida. Redan idag förekommer det tyvärr ofta att denna möjlighet utnyttjas trots att förutsättningarna egentligen inte är uppfyllda och Arbetsmiljöverket bör inte skapa ytterligare incitament för detta. I förarbeten har man även angett att ansvaret med stöd av 7 kap. 6 § arbetsmiljölagen kan flyttas tillbaka om exempelvis de ekonomiska ramarna dragits upp så snävt att uppdragstagaren inte kan följa arbetsmiljölagen eller där uppdragstagaren är ”låst” av avtalet (se prop. 2008/09:5 s 50 och 54 f.). Detta skapar osäkerhet när en entreprenör åtagit sig att utföra en entreprenad mot ett fast pris då alla aktörer som åtar sig arbete på fast pris kan sägas vara ”låsta” av avtalet.

En byggherre kan inte tidsplanera en entreprenad (men kan se till att det blir gjort)

Bland de mest olämpliga föreslagna föreskrifterna är den i 2 kap. 5 § första stycket, som enligt sin ordalydelse kräver att byggherren ska tidsplanera ett projekt såväl vid planering och projektering som under byggskedet. Om de föreslagna skrivningarna ska tolkas enligt sin ordalydelse innebär detta ett fundamentalt avsteg från den grundläggande strukturen i AB-avtalen och i hela bygg- och anläggningssektorn. Denna struktur har funnits sedan de allra första AB-avtalen och innebär att byggherren bestämmer de yttersta tidsramarna för projektet, det vill säga vid vilket datum som entreprenaden ska vara färdigställd för slutbesiktning (och eventuellt vissa konkreta deltider), medan entreprenören efter eller i samband med undertecknande av entreprenadkontrakt tar fram en resurssatt tidplan för entreprenaden och leder arbetet. Denna tidplan kan sedan byggherren som beställare granska och ha synpunkter på. Ordningen är förenlig med nuvarande lagstiftning och föreskrifter, vilka sammanfattat kan sägas innebära att byggherren ska se till att byggtiderna och deletapperna särskilt uppmärksammas i planeringen och projekteringen.

Om det är byggherren som ska tidsplanera medför ordalydelsen att entreprenören i detta centrala avseende reduceras till någonting som mer liknar ett bemanningsföretag och att byggherren tvingas bli entreprenör, något som svårligen kan förenas med typiska verksamhetsbeskrivningar för aktieföretag som är byggherrar. I flera avseenden kan man ifrågasätta om entreprenadföretag såsom branschen förstår begreppet kan

Generella kommentarer

bedriva verksamhet med denna föreskrift om den ska tolkas enligt sin ordalydelse. Det finns också en uppenbar risk för att regeln inte efterlevs i enlighet med dess ordalydelse utan enbart används som argument i civilrättsliga tvister mellan entreprenörer och beställare.

Om den följs och tillämpas enligt sin ordalydelse leder den nu föreslagna föreskriften enligt Byggherrarna till en *lägre* skyddsnivå då det inte längre är den mest lämpade aktören som utför det primära arbetet med tidsplaneringen. Liksom idag måste byggherrens uppgift vara att *beakta* tidsaspekten vid planering och projektering och under byggskedet granska framtagna tidplaner för att *se till* att arbetsmiljörisker hanteras. Om Arbetsmiljöverket vill behålla nu föreslagen skrivning måste som ett *absolut minimum* en föreskrift av detta slag utförligt analyseras i en konsekvensutredning, vilket inte har skett.

Byggherrarna ifrågasätter också om denna nya skyldighet i sin föreslagna utformning ligger inom ramarna för byggherrens skyldigheter enligt 3 kap. 6 § arbetsmiljölagen. Att tidsplanera andra aktörers arbete går väsentligt längre än att tillse att arbetsmiljön beaktas i tidsplanering. Med hänsyn till reglerna i 8 kap. regeringsformen finns det argument för att föreskriften i sin nu föreslagna ordalydelse skulle kräva en revision av själva lagtexten.

Kommentarer på kapitel och paragrafer

Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
1	2	<i>Andra stycket:</i> Avser sista meningen att göra föreskriften retroaktiv vid sitt ikraftträdande? Andra styckets ordalydelse synes innebära att hela föreskriften (inklusive tillkommande skyldigheter) ska tillämpas på alla arbeten från det att bestämmelserna träder i kraft, även om arbetena dessförinnan har påbörjats. Eftersom flertalet föreskrifter ställer krav på åtgärder redan vid projektets tidiga skeden behöver detta tydliggöras.	Bör kompletteras med uttryckliga övergångsföreskrifter.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
1	2	<i>Allmänna råd sista stycket:</i> Man bör nämna någonting om gränsdragningen mellan drift och underhåll. Tidigare allmänna råd exemplifierade detta genom att ange att byte av glödlampor normalt utgör drift medan byte av armaturer normal utgör underhåll.	Förslag: "Gränsdragningen mellan å ena sidan underhåll och å andra sidan drift av en byggnad eller anläggning kan ibland vara svår att avgöra. Om detta kan sägas att utbyte av armatur brukar räknas till underhållsarbete. Byte av glödlampor brukar däremot räknas till drift."
1	4	Andra meningen i definitionen av "Arbetsberedning" är utformad som en föreskrift. Föreskrifter bör inte förekomma i rena definitionsparagrafer eftersom det skapar otydlighet. Vissa risker kan dessutom inte undvikas varför arbetsmiljöarbetet måste handla om att hantera risker i arbetet snarare än att ställa orealistiska krav att inga risker får förekomma.	Andra meningen bör flyttas till lämplig föreskrift. Definitionen kan eventuellt hänvisa till denna. Ord som "undanröjande" bör även ersättas med "hanteras", "beaktas", "minimeras" eller liknande alternativt åtföljas med "i möjligaste mån".
1	4	Begreppet "Byggherrens ställföreträdare" riskerar att förväxlas med firmatecknaren eller annan med fullmakt.	Termen "självständig uppdragstagare" bör övervägas. Begreppet är inarbetat och ansluter också bättre till 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen.
1	4	Begreppet "Byggskedet" bör förtydligas så att det står klart att det är det praktiska arbetet på arbetsplatsen som avses.	Förslag: "Den tidsperiod i byggprojektet då <i>det praktiska</i> byggnadsarbetet eller anläggningsarbetet utförs på byggarbetsplatsen. Detsamma som utförandeskedet." [Vår kursivering.]
1	4	Begreppet "Det första praktiska byggnads- eller anläggningsarbetet" framstår som något oklar. Är det förberedande arbeten som Arbetsmiljöverket vill beskriva? Hur ska etablering av exempelvis bodar och redskap bedömas?	Exemplen bör revideras.
1	4	Begreppet "Entreprenörer" hänvisar tillbaka till "De som driver verksamhet på byggarbetsplatsen". Denna rundgång framstår som överflödigt.	Använd definitionen under "De som driver verksamhet på byggarbetsplatsen" för att definiera "Entreprenörer".

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
1	4	<p>Begreppet "<i>Persondagar</i>" bör förtydligas så att det framgår att det inte spelar någon roll vem som anställer personerna så länge som arbetet rent fysiskt utförs på byggarbetsplatsen. Detta framgår redan av texten men bör göras explicit.</p> <p>Vidare verkar texten ange att om exempelvis en person från byggherren eller från en konsult gör ett platsbesök på arbetsplatsen under en enda timme så räknas det besöket som en hel persondag. Är detta avsikten bör det stå mer explicit.</p>	Se över och förtydliga texten.
1	4	<p>Begreppet "<i>Planering och projektering</i>" behöver förtydligas. Nu föreslagna skrivning utgår från att planerings- och projekteringsarbete föregås av ett enda genomförandebeslut. De allra flesta byggherrar fattar beslut om att ett projekt ska genomföras först efter ett rätt så långtgående planerings- och projekteringsarbete. Det vanligaste är att det till exempel finns färdiga systemhandlingar innan ett sådant beslut fattas. Det är även vanligt att ritningar är framtagna. Den föreslagna definitionen skulle därför innebära att arbetsmiljöansvaret för byggherrar inträder långt senare än idag om den tillämpas vid tolkningen av t.ex. 2 kap. 1 §.</p> <p>Olika byggherrar har olika beslutsprocesser som i vissa fall kan påbörjas redan 10 år innan byggstarten. Att koppla föreskriftskraven till sådana beslutsprocesser riskerar därmed att försvåra den praktiska tillämpningen.</p> <p>Eftersom flera skyldigheter kopplas till påbörjandet behöver Arbetsmiljöverket tydligt definiera när planering och projektering ska anses ha börjat i arbetsmiljöhänseende.</p>	Arbetsmiljöverket behöver utreda hur typiska byggherrars beslutsprocess ser ut och ta fram en lämplig definition för startpunkten av detta arbete.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
1	4	Definitionen av "Projektörer" är missvisande. 3 kap. 7 § arbetsmiljölagen omfattar både såväl planering som projektering och omfattar alla aktörers medverkan. Den andra meningen i den föreslagna paragrafen avser dock enbart dem som medverkar i beslut om "utformning eller funktion", alltså enbart projekteringen. Byggherrar anlitar ofta konsulter även för ren planering.	
2	1	<i>Första stycket:</i> Formuleringen och ansatsen är god, men det ifrågasätts starkt om detta är en lämplig uppgift för byggherren i första hand. Kompetensen avseende utförande och projektering finns och kommer alltid att finnas hos entreprenörer och konsulter. Byggherrar kan skaffa sig viss kompetens på området, men ytterst få byggherrar i Sverige kommer att beställa lika många entreprenader per år som en entreprenör genomför under samma period. En byggherre kan inte i detalj instruera en entreprenör om hur denne ska arbeta. Gränsdragningen mot arbetsgivaransvaret blir även svår att dra.	Arbetsmiljöverket bör överväga att primärt lägga detta ansvar på BAS-P/BAS-U. Särskilt i utförandeskedet är det redan BAS-U som ofta har denna samordnande roll och frågan kvarblir inom byggherrens ansvarsområde genom dennes befintliga back-up ansvar. Byggherren kommer då kunna kontrollera och följa upp detta arbete precis som idag.
2	1	<i>Andra stycket:</i> Föreskriften är för brett formulerad. Som byggherre kan man i praktiken endast ställa formella krav på erfarenhet, utbildning och kompetens samt på viss finansiell ställning. Byggherrar som lyder under lagstiftning om offentlig upphandling är än mer begränsade i sin möjlighet att efterfråga underlag i upphandlingsskedet.	
2	1	<i>Allmänna råd:</i> Specialiserad kravställning som allmänt råd överensstämmer med Byggherrarnas grundsyn, nämligen att om ingenting särskilt är angivet så har entreprenören genom att lämna ett anbud utlovat att utföra arbetet i enlighet med tvingande myndighetsföreskrifter om bl.a. arbetsmiljö.	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
2	2	<i>Första stycket:</i> Ordet "metoder" är svårt att förstå i sammanhanget.	Ordet "metoder" bör bytas ut mot exempelvis rutiner eller system.
2	3	Innan byggherren fått in anbud från entreprenörer kan byggherren inte veta vilka metoder och vilka hjälpmedel som ska användas (särskilt när totalentreprenad upphandlas). Detta måste beaktas när i föreslagen paragraf angivna mål fastslås. Ett konkret och uppföljningsbart mål kan vara väldigt brett (som till exempel ett mål om att inga olyckor som resulterar i personskador ska förekomma) eller väldigt specifikt (som till exempel att användning av en angiven hälsovådlig vara ska minskas med ett antal procent jämfört med ett visst jämförelseprojekt).	Förslaget är att Arbetsmiljöverket tar fram en rådtext med exempel på hur sådana mätbara mål kan formuleras så att man får en indikation på vilken detaljeringsnivå som föreskriften förutsätter.
2	4	Se kritiken under 2 kap. 1 §. Också oklart hur dessa "rutiner" ska skiljas från "metoder" i 2 kap. 2 §.	
2	5	<i>Första stycket:</i> Denna föreskrift är <i>synnerligen</i> olämplig (se vad som ovan anförts på en mer övergripande nivå). En byggherre kan rent praktiskt inte bestämma hur en entreprenör ska planera sitt arbete. Hade det varit möjligt hade ingen anlita entreprenörer utan enbart bemanningsföretag som hyr ut yrkesarbetare. Rådtextens sista mening ("Byggherren kan anlita utomstående kompetens, om kunskaperna om tidsplanering inte räcker till.") synes försöka föregripa denna invändning, men visar istället på en okunskap om entreprenader. Byggherrar anlitar idag alltid utomstående kompetens för tidsplanering, nämligen <i>entreprenören</i> . Även om byggherren	Första stycket bör utgå medan andra och tredje stycket kan kvarstå. Punkten 4 i andra stycket bör dock lyda "att arbetsmoment som kan medföra risker då de utförs samtidigt i <i>möjligaste mån</i> skiljs åt, antingen i tid eller rum, <i>eller på annat sätt hanteras.</i> " [Vår kursivering.] Detta på grund av att risker vid entreprenader aldrig helt elimineras.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		anlitar någon med erfarenhet kan inte en utomstående tidsplanera åt en entreprenör som man inte arbetar för. En platschef från entreprenör X kan inte utan vidare planera arbetet åt ett arbetslag från entreprenör Y utan att först integreras i organisationen.	
2	6	Föreskriften ligger i linje med Byggherrarnas syn på byggherrens roll i tidsplaneringen: tillsyn och uppföljning.	Paragrafen bör lyda "Byggherren ska löpande följa upp att projektets tidplan möjliggör en säker och hälsosam arbetsmiljö. Vid behov ska <i>Byggherren tillse att den justeras och att åtgärder vidtas.</i> " [Vår kursivering.]
2	6	<i>Allmänna råd:</i> Det förtjänar att understrykas att inte alla förseningar är byggherrens eller entreprenörens fel. Detta är särskilt sant vid ROT-arbeten.	Ordet "oförutsedda" bör ersättas med "oförutsedda eller oförutsägbara".
2	7	Bör förtydligas och kopplas till definitionen av "Planering och projektering" i 1 kap. 4 §. Se kommentarer under den paragrafen.	
2	8	Det är svårt att av denna paragraf dra slutsatser om vad som förväntas av en byggherre i detta avseende. De otydliga kraven enligt aktuell paragraf kan bli svåra att uppfylla för byggherrar som lyder under lagstiftning om offentlig upphandling då denna lagstiftning sätter gränser för hur krav måste vara formulerade och vilka avsteg från skriftliga avtals ordalydelser som kan göras av en upphandlande myndighet. Eftersom de olika aktörerna i flera led är okända vid upphandlingen kan inte deras "säkerhetskultur" utvärderas vid upphandling. Det är också svårt att se hur man	Paragrafen, om den ska kvarbli med hänsyn till vad som anges i föregående kolumn, bör lyda "Byggherren ska tillse att det finns ett förebyggande arbete så att arbetsorganisationen i byggprojektet <i>inte</i> påverkar..." [Vår kursivering.] Begreppet "säkerhetskultur" bör då även definieras under 1 kap. 4 §.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		<p>skulle kunna ställa krav på "säkerhetskultur" som är tillräckligt preciserade för att vara så pass objektivt verifierbara att man uppfyller kraven enligt lagstiftning om offentlig upphandling.</p> <p>Denna paragraf ger också uttryck för en sammanblandning av byggherren med entreprenören. Byggherren är inte bäst lämpad att ansvara för hur arbetet organiseras och arbetsorganisationens sociala relationer – det måste vara entreprenörens ansvar eftersom det är denne som skapar denna organisation genom att välja underentreprenörer eller arbetstagare till ett projekt.</p>	
2	8	En definition av "arbetsorganisation" bör införas under 1 kap. 4 §.	
2	9	<i>Allmänna råd första stycket:</i> Hänvisningen till "värde för pengarna" är inte lämplig då det inte framgår hur avvägningen mellan arbetsmiljö och byggkostnader bör göras.	Texten "och ger mest värde för pengarna" bör utgå.
2	9	<i>Allmänna råd andra stycket sista strecksatsen:</i> I den tidigare rådtexten exemplifierades vilka föreskrifter som kunde vara aktuella. Detta skulle medföra tydlighet och vägledning för de utbildningsorgan som tar fram utbildningar. Vidare skulle det bli enklare för alla aktörer att hänvisa och begripa vilka grundläggande utbildningskrav som ställs.	Överväg att omformulera de allmänna råden.
2	10	Handläggare för BAS-P och BAS-U är en välkommen funktion då det t.ex. är vanligt att personer som i praktiken är entreprenörens handläggare för BAS-U av olika aktörer uppfatt-	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		tas vara BAS-U. Eftersom det tydligt framgår att det kan finnas flera handläggare för varje givet projekt bör detta hanteras på något sätt. Se kommentar till 2 kap. 13 §.	
2	11	En byggarbetsmiljösamordnare <i>utses</i> .	Ordet " <i>välja</i> " bör ersättas med " <i>utse</i> ".
2	11	En byggherre har inte rådigheten över hur resurser faktiskt används. Byggherren kan enbart ställa krav på att resurser finns och att visst arbete ska utföras.	Föreskrifterna bör ange att byggherren ska utse en BAS-P/BAS-U med tillräckligt med tid och personal och sedan följa upp att dessa resurser avsätts.
2	11	Observera att tidplanen ofta inte är fastslagen när kontrakt tecknas. BAS-P handlas i regel upp med ABK 09 som standardavtal medan BAS-U typiskt sett handlas upp med AB 04/ABT 06 som standardavtal. Skillnaden måste beaktas.	
2	12	Bör förtydligas och kopplas till definitionen av "Planering och projektering" i 1 kap. 4 §. Se kommentarer under den paragrafen samt under 2 kap. 7 §.	
2	13	<i>Tredje stycket:</i> Notera att föregående föreskrifter tydligt anger att det kan finnas flera handläggare i ett projekt. För att undvika praktiska problem bör detta hanteras.	Tredje stycket bör ha följande lydelse: "... ska det framgå vem <i>eller vilka</i> som är handläggare för samordningsarbetet <i>samt vem av de angivna handläggarna som har huvudansvaret.</i> " [Vår kursivering.]
2	14	<i>Första stycket under punkten 3:</i> Se kommentaren till 2 kap. 11 §.	
2	14	<i>Allmänna råd första stycket:</i> Hänvisningen till "värde för pengarna" är inte lämplig då det inte framgår hur avvägningen mellan arbetsmiljö och byggkostnader bör göras. Notera att arbetsmiljöplanen inte tas fram förrän senare i processen och att den upprättas slutligt först när byggplatsen etableras.	Texten " <i>och ger mest värde för pengarna</i> " bör utgå.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
2	15	Detta görs i praktiken genom valet av BAS-P och BAS-U samt genom de instruktioner som dessa aktörer sedan ger i projektet.	Byggherrarna föreslår att byggherren ska tillse att BAS-P och BAS-U gör detta.
2	17	Ibland kan det vara oklart vem om någon som har exklusiv rådighet över ett visst område.	Byggherrarna föreslår att man tar in en rådstext som klargör hur man bör agera under dessa förhållanden.
2	18	Det är oklart hur detta ansvar ska uppfyllas avseende projektörer när totalentreprenad upphandlas och entreprenören projekterar med hjälp av externa konsulter. Se även kommentar till 3 kap. 7 §.	Detta bör tydliggöras.
2	19	Avses överlåtande av arbetsmiljöansvar enligt 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen? Om så är fallet bör man tydliggöra detta. Om svaret är nekande bör man istället förklara hur denna föreskrift förhåller sig till 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen.	Behöver förtydligas.
2	20	<i>Första stycket punkten 1 och 2:</i> Det är oklart under vilka omständigheter som punkten 1 är tillämplig samtidigt som punkten 2 inte är det. Om BAS-P/BAS-U utför sina uppgifter har de uppenbarligen förutsättningarna för detta och gör de det inte ska de förmås att göra detta oavsett orsak till den bristande uppfyllelsen.	Punkten 1 bör utgå.
2	21	För att denna föreskrift ska ha genomslagskraft måste den alltid åtföljas av en motsvarande offentligrättslig föreskrift för entreprenörer och projektörer att rätta sig efter byggarbetsmiljösamordnarens instruktioner.	En allmän rådstext bör hänvisa till föreskrift som anger skyldigheten för entreprenörer och projektörer att rätta sig efter byggarbetsmiljösamordnarens instruktioner.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
2	22	Detta torde främst vara ett ansvar som arbetsgivare har eller den som företräder arbetsgivaren (t.ex. platschefer, arbetsledare eller liknande). Som byggherre har man ofta inte representation på plats under hela tiden utan gör snarare besök vid utvalda tillfällen. Om det är oklart i vilken omfattning en byggherre behöver representation på plats för att undvika ansvar medför detta ett problem med rättssäkerheten vid eventuella åtal.	
3	1	<i>Första stycket:</i> Ordet "metoder" är svårt att förstå i sammanhanget.	Ordet "metoder" bör bytas ut mot exempelvis rutiner eller system.
3	4	<i>Första stycket:</i> Uttrycket "delta i att planera" framstår som udda.	Förslag: "BAS-P ska delta i <i>planeringen av</i> projekteringen."
3	4	<i>Andra stycket:</i> Det anges att BAS-P ska tidsplanera projektet i dess helhet under planerings- och projekteringskedet samt tidsplanera projekteringen under byggskedet. Är tanken att BAS-P ska överta rollen som projekteringsledare? Om detta är tanken bör detta anges och om inte bör Arbetsmiljöverket i rådtext ange någonting om hur verket tänkt att gränsen mellan dessa ansvarsområden ska dras. Det framgår inte hur BAS-P:s skyldighet att tidsplanera förhåller sig till byggherrens skyldighet att tidsplanera enligt föreslagna 2 kap. 5 § första stycket. Överlappande ansvar för flera aktörer riskerar att leda till att frågan faller mellan stolarna eller blir föremål för motstridig hantering.	Arbetsmiljöverket behöver först analysera vilka roller olika aktörer typiskt sett har inom ett byggprojekt och därefter överväga hur man vill förändra dessa roller.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
3	4	<i>Tredje stycket:</i> Texten bör ändras för att återspegla att inget bygg- eller anläggningsarbete är helt riskfritt. Skyldigheten måste vara att upptäcka och hantera riskerna i den mån det är möjligt.	Föreslagen lydelse: "Konstruktioner, installationer och liknande arbetsmoment ska planeras i tid och rum i byggskedet på ett sådant sätt att riskerna för ohälsa och olycksfall begränsas."
3	5	<i>Första stycket:</i> Uttrycket "delta i att leda" är udda skrivet och medför otydligheter. Deltagandet i ledningen av planeringen och projekteringen ska ske "på det sätt som behövs" för att förebygga arbetsmiljörisker. Vad som inte framgår är hur detta ansvar förhåller sig till den som faktiskt leder planeringen och projekteringen.	Det behöver övervägas hur denna skyldighet ska avgränsas mot den som faktiskt leder arbetet. Om skrivningen ska stå kvar bör den istället lyda på följande sätt: "delta i ledningen av".
3	6	Det är bra att informationsskyldigheten lyfts fram. Byggherrarna vill dock poängtera hur viktigt det är att BAS-P inte reduceras till ett språkrör för byggherren. I praktiken har BAS-P en väldigt central roll i entreprenadens arbetsmiljöarbete och behöver vara aktiv i detta.	
3	7	<i>Första stycket:</i> Det framgår inte vilken "kompetent person" som ska ha ansvar för i punktlistan angivna uppgifter. En person kan vara såväl fysisk som juridisk person varför det blir oklart om i paragrafen angivet ansvar ska tas av någon juridisk person eller om syftet är att det ska finnas en namngiven arbetstagare inom någon organisation som ska ta ansvaret. Begreppet ansvar behöver också definieras i sammanhanget. Hur ska den "kompetenta personens" ansvar definieras? Avses ett offentlighetsrättsligt grundat ansvar behöver man i regeln	För att det ska gå att bedöma om BAS-P efterlevt regeln eller inte behöver den förtydligas. Avser man att införa en ny roll i form av den "kompetenta personen" bör detta åtföljas av en definition under 1 kap. 4 §.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		ange lagstödet för detta. Är det istället ett civilrättsligt grundat ansvar behöver man definiera mellan vilka kontraktsparter det ska finnas.	
3	13	Observera att föreskriften förutsätter att det finns en definition av när planering och projektering ska anses påbörjad i arbetsmiljörättsligt hänseende. Jfr. kommentaren ovan till 1 kap. 4 § och definitionen av begreppet "Planering och projektering".	
3	15	<p>Idag kan sanktionsavgift utfärdas om byggarbetsplatsen etableras innan en arbetsmiljöplan som uppfyller formkraven upprättas. Den nya skrivningen verkar förutsätta att sanktionsavgift ska kunna utfärdas även innan byggarbetsplatsen etablerats.</p> <p><i>Om syftet med regeln är att sanktionsavgift ska kunna påföras innan "det första praktiska byggnads- och anläggningsarbetet påbörjas" är det svårt att förutse under vilka omständigheter som sanktionsavgiften ska dömas ut. Enligt systematiken ansvarar BAS-P för arbetsmiljöplanen från och med att planeringen och projekteringen ska anses ha börjat (3 kap. 13 §, vilken saknar motsvarighet i tidigare regler) till och med att planen överlämnats till BAS-U (nya 3 kap. 16 §). Överlämnandet ska ske innan "det första praktiska byggnads- och anläggningsarbetet startar".</i></p> <p>BAS-P ska således ha en skyldighet att <i>påbörja</i> arbetet med arbetsmiljöplanen när planeringen och projekteringen påbörjats men har enligt föreskrifterna ingen skyldighet att framställa en färdig arbetsmiljöplan förrän det första praktiska</p>	<p>Föreskriften behöver skrivas om så att det blir möjligt att utläsa vilken eller vilka handlingar som en BAS-P behöver visa upp under olika skeden av planeringen och projekteringen för att undvika sanktionsavgift.</p> <p>Om sanktionsavgift ska utgå innan det föreligger en skyldighet att upprätta en komplett arbetsmiljöplan behöver det framgå av denna regel att den ofärdiga arbetsmiljöplanen vid varje tillfälle ska ha det innehåll som anges i 11 kap. 5 § (som dessutom behöver förtydligas enligt vad som anges i kommentaren till den paragrafen).</p> <p>På grund av svårigheterna att tydliggöra innehåll i ofärdiga handlingar bör regeln av rättssäkerhetsskäl utformas på samma sätt som befintliga 8 § AFS 1999:3 så att det tydligt framgår att enbart den som underlåter att se till att en färdig arbetsmiljöplan finns innan det första praktiska byggnads- och anläggningsarbetet påbörjas ska drabbas av en avgift.</p>

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		<p>byggnads- och anläggningsarbetet startar. Däremellan finns det inga krav i föreskriften på innehållet i en arbetsmiljöplan med undantag för 11 kap. 5 §, som dock är för allmänt hållen för att tjäna till vägledning (se kommentaren till denna regel). Eftersom det saknas tydliga krav på innehållet i en ofärdig arbetsmiljöplan kommer det enbart att vara möjligt att döma ut denna sanktionsavgift när det första praktiska arbetet påbörjats och BAS-P inte kan förevisa en färdig arbetsmiljöplan.</p> <p>Regeln behöver utformas så att den inte kan läsas på ett sätt som innebär att en arbetsmiljöinspektör utan närmare vägledning i normer ska bedöma om BAS-P har kommit "tillräckligt långt" med sitt arbete avseende arbetsmiljöplanen och besluta om huruvida sanktionsavgift ska dömas ut eller inte baserat på detta. Det är av rättssäkerhetsskäl olämpligt att en sanktionsavgift ska utgå baserat på en enskild arbetsmiljöinspektörs skönsmässiga bedömning av om huruvida en viss handling uppfyller kraven i olika skeden i planeringen och projekteringen. Det måste finnas konkreta kriterier.</p> <p>Det är också oklart vad "direkt" innebär i sammanhanget. För BAS-U är regeln i 4 kap. 28 § tydligare då den färdiga planen i princip ska finnas utskrivna på arbetsplatsen. Istället bör regeln ange inom vilken tid BAS-P ska tillhandahålla efterfrågade dokument.</p>	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
3	16	<i>Första stycket:</i> Det finns en viss motsägelse mellan denna paragraf och 3 kap. 14 § ovan. Enligt 14 § behöver BAS-P inte vara klar med sitt arbete förrän vid påbörjandet av det första praktiska arbetet. Nu aktuell paragraf kräver att BAS-P överlämnar en färdig plan till BAS-U innan detta arbete påbörjas.	Revidera paragraferna så att de blir kongruenta.
3	18	Är det verkligen tänkt att BAS-P ska skapa de aktuella dokumenten och inte enbart sammanställa dem?	Arbetsmiljöverket bör överväga vilken roll man vill att BAS-P ska ha i ett projekt.
4	1	<i>Första stycket:</i> Ordet "metoder" är svårt att förstå i sammanhanget.	Ordet "metoder" bör bytas ut mot exempelvis rutiner eller system.
4	3	Detta ställer krav på ingående och omfattande skriftlig dokumentation av rutiner i varje enskilt projekt. Byggherrarna ifrågasätter om detta verkligen har beaktats i konsekvensanalysen.	
4	3	<i>Allmänna råd första stycket punkten 2:</i> Skulle behöva förtydligas så att det framgår att brott mot arbetsmiljöföreskrifter kan begås såväl av entreprenörer som enskilda arbetstagare. På byggarbetsplatser är det ofta ett minst lika stort problem att enskilda arbetstagare inte följer säkerhetsregler trots vidtagna åtgärder från deras arbetsgivare.	
4	4	<i>Första stycket:</i> Se kommentarerna till 3 kap. 4 § ovan om gränsdragningen mot andra aktörers ansvar (särskilt byggherrens ansvar att tidsplanera enligt 2 kap. 5 § första stycket). Vidare anges att BAS-U ska "styra" byggskedets planering av arbetet, vilket framstår som att BAS-U ska överta vad som egentligen är en generalentreprenörs roll. Även om detta inte är	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		lika olämpligt som den motsvarande skyldigheten för byggherren enligt 2 kap. 5 § första stycket innebär detta att byggherren tvingas att upphandla generalentreprenader och utse generalentreprenören som BAS-U.	
4	4	<i>Sista stycket:</i> Vissa risker kan inte undvikas varför arbetsmiljöarbetet måste handla om att hantera riskerna i arbetet snarare än att ställa orealistiska krav att inga risker får förekomma.	Bör omformuleras så att det framgår att olika arbetsmoment i möjligaste mån ska skiljas åt i tid och rum.
4	5	Det är inte BAS-U:s (eller byggherrens) roll att styra tilldelningen av tid för olika arbetsmoment. Såväl de praktiska som de civilrättsliga förutsättningarna för att göra detta saknas. Se även kommentaren till 2 kap. 5 § ovan. Justeringen av tidplanen efter hur arbetet går måste göras av varenda entreprenör eller underentreprenör med beaktande av dennes arbetsgivaransvar och kontraktuella färdigställandetider.	
4	6 & 8	Svårt att förena med 2 kap. 5 § första stycket.	
4	9	Av rättssäkerhetsskäl bör textens fokus ligga på att klart definiera vilka handlingar som är förbjudna. "Kränkande handlingar" riskerar att bli ett för vagt begrepp för att tjäna till vägledning. Texten bör tydligare definiera vad sådan kan bestå av samt tydliggöra att det är enbart sådana handlingar som enligt en objektiv bedömning är ägnade att kränka någon som avses. En enskilds persons faktiska upplevelse av kränkning kan varken vara tillräcklig eller nödvändig betingelse för överträdelse.	Exemplifiera med anslutning till skrivningar i relevant lagstiftning, t.ex. olaga diskriminering, hets mot folkgrupp eller liknande.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
4	12	Riskerar att medföra frekventa starter och stopp i det praktiska arbetet. Att dessutom göra detta skriftligt vid flera olika arbetsmoment riskerar att bli praktiskt ohållbart för BAS-U att hantera.	
4	14	Syftet med bestämmelsen är oklar. Till skillnad mot 4 kap. 15 § handlar den inte om att informera de anställda som faktiskt ska utföra arbete utan om att informera deras arbetsgivare, bolag företrädare av chefer på olika nivåer. Att "informera om arbetsmiljöplanen" kan också göras på flera olika vis. Att maila planen eller att muntligen informera om var denna är lokaliserad på arbetsplatsen och uppmana adressaten att nogsamt ta till sig informationen i denna faller inom bestämmelsens ordalydelse.	Överväg vad syftet med denna paragraf är och klargör vilken typ av information som förväntas.
4	15	Denna regel är bra men täcker inte in personer som inte utför byggnads- eller anläggningsarbete men som ändå befinner sig på platsen. Det kan röra sig om t.ex. tekniska konsulter, byggherrens personal som besöker arbetsplatsen eller personer som närvarar inom ramen för ett studiebesök.	Komplettera regeln med en motsvarande regel om introduktion för personer som inte utför byggnads- eller anläggningsarbete men som ändå vistas på arbetsplatsen.
4	16	Detta regleras redan i 3 kap. 3 § arbetsmiljölagen och är ett arbetsgivaransvar. Dessutom ska man ha i åtanke att denna lagregel avser ett generellt arbetsgivaransvar i alla typer av verksamheter. Bygg- och anläggningsarbete är dock förenat med särskilda risker och kräver relevant utbildning och erfarenhet.	Arbetsmiljöverket bör förtydliga hur kravet på anpassning förhåller sig till minimikrav på kompetens. Under en viss kunskapsnivå är den lämpligaste åtgärden att entreprenören eller konsulten byter ut personal.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		<p>Mot bakgrund av detta bör det på något sätt framgå att skyldigheten att anpassa innehållet efter mottagarna inte får tolkas så långt att det inskränker entreprenörens skyldighet att ha personal och underentreprenörer med erforderlig kompetens. Utan sådan kompetens torde en aktör som är arbetsgivare ha en skyldighet att ersätta den icke kompetenta personen i projektet med någon annan.</p> <p>Att behärska svenska och/eller engelska i tal och skrift får anses vara exempel på sådana grundläggande kunskaper. Byggherrarna förstår föresatsen med denna skrivning men i sin nuvarande utformning framstår den som ett omyndigförklarande av kompetent yrkesfolk.</p>	
4	20	Det bör klargöras vilken funktion, behörighet och kompetens som denna kontaktperson ska ha jämfört med handläggare för BAS-U.	
4	26	<i>Andra stycket:</i> Motsvarande bör gälla när handläggare för BAS-U byts ut, vilket torde vara långt vanligare än att man byter ut BAS-U. Ett vanligen förekommande problem är att entreprenörer i offentliga upphandlingar använder en namngiven fysisk persons erfarenhet som referens för entreprenörens roll som BAS-U och sedan låter det praktiska arbetet utföras av andra, mindre erfarna personer.	
4	29	<i>Allmänna råd:</i> Det borde vara obligatoriskt att datera och signera arbetsmiljöplanen när den upprättas och uppdateras. Denna är ofta ett viktigt bevismedel när någonting har inträffat.	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
5	2	<i>Tredje paragrafen punkten 1:</i> Ställföreträdaren är i de allra flesta fall en entreprenör som har upphandlats för att ha de ekonomiska resurser som krävs för att färdigställa en entreprenad. Vid offentlig upphandling finns det offentlighetsrättsliga begränsningar av vilka ekonomiska resurser som beställaren får ställa krav på. Vid fastprisentreprenader är entreprenörens ersättning fastställd och entreprenören kan i princip enbart få ytterligare ersättning för tilläggsbeställningar och för sådana omständigheter som denne inte borde känt till vid anbudets lämnande. Offentliga byggherrar är förhindrade att tillskjuta ytterligare medel för att uppfylla kontraktsfordringar. Byggherrarna utgår från att föreskriften enbart avser ställföreträdarens <i>egna</i> resurser.	Det bör förtydligas att det är ställföreträdarens <i>egna</i> resurser som avses.
5	2	<i>Allmänna råd:</i> I prop. 2008/09:5 s 50 och 54 anges att ansvaret kan flyttas tillbaka till byggherren om de ekonomiska ramar har dragits upp så snävt att uppdragstagaren inte kan följa arbetsmiljölagen eller om uppdragstagaren är "låst" av avtalet. Rådtexten bör ta upp detta och exemplifiera när detta skulle kunna bli aktuellt samt hur detta förhåller sig till entreprenadens ersättningsform (exempelvis fast pris eller löpande räkning).	
5	4	<i>Första stycket:</i> Konstig meningsbyggnad, bör ses över. Den föreslagna skrivningen ger sken av att det är 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen som anger om konsumenttjänstlagen ska tillämpas eller inte.	Förslag: Den inskjutna bisatsen om 3 kap. 7 c § arbetsmiljölagen bör utgå och hänvisning till detta lagrum istället tas upp i de allmänna råden.
6	4	Man bör ta med ett krav på att redovisa relevanta parametrar och antaganden för beräkningar och kalkyler av olika slag med bäring på arbetsmiljö och säkerhet i bruksskede.	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
8	2	<i>Första stycket punkten 3.f. samt allmänna råd tredje stycket:</i> Detta bör primärt vara ett arbetsgivaransvar. Det behöver också understrykas att skyldigheter att beakta människors fysiska och psykiska förutsättningar inte får tolkas som ett inskränkande av entreprenörers skyldigheter att enbart tillhandahålla personal som uppfyller vissa minimikrav på erforderlig kompetens.	
9	samtliga	Det behöver klargöras hur byggherrens ansvar förhåller sig till enskilda projektörers. Detta blir särskilt viktigt när projektörer anlitas av totalentreprenör och byggherren saknar kontraktuell relation till dem. Byggherrens ansvar bör vara att kontrollera och inte att faktiskt genomföra projekteringen.	
9	2	Tekniska konsulter är specialister inom sina områden och byggherren kan granska deras slutsatser men inte överpröva dessa. Om bestämmelse ska tolkas som att byggherren alltid behöver ta in en "second opinion" riskerar detta att verka hämmande på utvecklingen i branschen och öka kostnaderna för byggnation.	Arbetsmiljöverket bör klargöra hur denna bestämmelse ska förstås.
9	3	Jämför kritiken mot 2 kap. 5 § första stycket ovan. Den beskrivna samverkan mellan byggherren och projektörer försvaras också när projektörerna anlitas av en projekterande totalentreprenör. Byggherrens ansvar i detta avseende måste vara begränsat till uppföljning och kontroll av tidsplaneringen. Dessutom behöver gränser dras mot BAS-P:s skyldighet att tidsplanera enligt 4 kap. 4 §.	

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
9	6	Detta är en fråga som lämpligen hanteras av entreprenörer som planerar sina egna arbeten och av BAS-U som samordnar detta.	
9	7	Termen "byggprodukt" behöver definieras då det är oklart om man avser visst utförande (t.ex. val av cement, tegel eller trä för fasad) eller om man menar visst fabrikat eller märke (t.ex. betong av viss tillverkare såld under visst varumärke).	
9	8	Hur ska denna tillämpas av byggherren när man upphandlat en totalentreprenad? Dessutom är det entreprenören som är bäst lämpad att besluta om hur ett arbete utförs medan byggherren ska definiera det fysiska slutresultatet genom att föreskriva tekniska lösningar eller funktioner.	
9	13	<i>Andra stycket:</i> BAS-U bör också informeras.	
9	13	<i>Allmänna råd:</i> Termen "ska" får inte förekomma i allmänna råd. Behöver flyttas till lämplig föreskrift. Om det redan anses framgå av 11 kap. 13 § bör man istället hänvisa till denna föreskrift och där tydliggöra denna skyldighet.	
11	3	Se kommentaren till 1 kap. 4 § och begreppet " <i>Planering och projektering</i> ". Det måste i definitionen tydligt framgå när planeringen och projekteringen ska anses påbörjad i arbetsmiljörättslig mening.	
11	4	Se kommentaren till 3 kap. 15 § och till 11 kap. 5 §.	
11	5	<i>Första stycket:</i> Se kommentaren till 3 kap. 15 §. Detta är den enda regel som försöker att tydliggöra vad som ska finnas i en ofärdig arbetsmiljöplan. Regeln som den är skriven kan	Om regeln ska vara sanktionerad enligt 3 kap. 15 § behöver den förtydligas så att det framgår vad den icke

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		<p>tjäna till viss vägledning för berörda adressater, men är i sin nuvarande utformning inte tillräckligt tydlig för att sanktioneras enligt 3 kap. 15 §.</p> <p>Projektering utförs av en mängd olika personer och arbetsmiljöplanen ska sammanställa arbetsmiljöfrågorna från allt detta arbete. Detta innebär att olika omständigheter är kända för olika aktörer och det kan ta tid innan dessa aktörer har fått en möjlighet att sammanställa denna information och överlämna den till BAS-U eller BAS-P för att inarbetas i arbetsmiljöplanen. Om skrivningen skulle tolkas enligt sin ordalydelse skulle BAS-U/BAS-P ansvara för att någonting förs in i arbetsmiljöplanen så fort det blir känt för någon aktör. Detta är dels praktiskt omöjligt och skulle dels skapa incitament att föra in ofärdiga eller halvfärdiga uppgifter i arbetsmiljöplanen, med risk för att man sedan missar att uppdatera dessa.</p>	färdiga arbetsmiljöplanen ska innehålla vid varje givet tillfälle.
11	6	<p><i>Allmänna råd:</i> Det bör anges under vilka omständigheter en arbetsmiljöplan kan behöva översättas till andra språk än svenska och engelska.</p> <p>Till skillnad från mer detaljerad information om säkerhet och arbetsmiljö är arbetsmiljöplanen ett formellt dokument som har flera viktiga funktioner. Det är olämpligt att en officiell arbetsmiljöplan finns författad på ett språk som inte behärskas av all personal i arbetsledande ställning då det skulle medföra risk för att felöversättningar och nyansskillnader inte upptäcks. Alla som genomgått svensk grundskola och gymnasium med godkända betyg kan presumeras kunna</p>	Arbetsmiljöverket bör överväga en föreskrift om en skyldighet för byggherrar eller för BAS-U att tillse att det finns en föreskrift om vilket eller vilka språk olika personalkategorier på arbetsplatsen måste behärska för att få utföra arbete på arbetsplatsen.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		engelska på en viss nivå samtidigt som engelska språket är väl inarbetat i internationella sammanhang.	
11	7	<p><i>Allmänna råd:</i> Denna text avviker från den funktion som arbetsmiljöplanen har i dagsläget. Arbetsmiljöverkets syfte synes vara att arbetsmiljöplanen genom dessa föreskrifter ska få en utökad roll.</p> <p>I dagsläget tas arbetsmiljöplanen fram under projekteringen och fokuserar främst på risker som man kan förutse vid olika arbeten. Arbetsmiljöplanen tas fram av BAS-P, som i praktiken ofta är en projekterande konsult. Därför kan inte byggherren använda sig av arbetsmiljöplanen vid upphandling av denna konsult. Av naturliga skäl kan arbetsmiljöplanen inte heller användas på detta sätt när en totalentreprenör ska upphandlas.</p>	Arbetsmiljöplanen är ett välkänt dokument i branschen och används på ett visst sätt. Om Arbetsmiljöverket vill förändra hur detta dokument ska användas bör det framgå av någon rådstext eller allmän vägledning.
11	8	<i>Första stycket punkten 1:</i> Ordet "drivas" bör ersättas med "bedrivs".	
11	10	<i>Rubriken:</i> Ordet "drivas" bör ersättas med "bedrivs".	
11	10	Den gängse uppfattningen är att arbetsmiljöplanen ska vara ett kortfattat, enkelt och tydligt dokument som det är lätt att ta sig igenom och som tydligt fokuserar på konkret information och konkreta instruktioner. Punkterna 1-2 riskerar att medföra att dokumentet blir längre, mer komplicerat och mer abstrakt än vad som är fallet idag. Det är inte fel att dessa punkter dokumenteras i skrift, men frågan är om arbetsmiljöplanen är det lämpligaste dokumentet för detta. En yrkes-	Arbetsmiljöverket måste överväga vilket typ av dokument man vill att arbetsmiljöplanen ska vara: ett mer övergripande styrdokument som beskriver processen eller ett mer konkret dokument som riktar sig till envar.

Kommentarer på kapitel och paragrafer			
Kapitel	Paragraf	Kommentar	Eventuellt förslag
		<p>arbetare behöver till exempel inte få information om arbetsmiljörutiner vid projekteringen då detta inte berör dennes arbete.</p> <p>Ambitionen att utöka arbetsmiljöplanen på detta sätt står i motsatsförhållande till 10 kap. 6 § där det anges att alla som arbetar på arbetsplatsen ska kunna ta till sig innehållet. Om arbetsmiljöplanen ska läsas av alla på arbetsplatsen bör fokus ligga på konkreta arbetsmiljörisker som uppstår i utförandet.</p>	
11	11	<p>Det bör tilläggas att arbetsmiljöplanen ska innehålla de generella ordnings- och skyddskrav som gäller för alla på arbetsplatsen. Enskilda entreprenörer kan beroende på vilka arbeten de utför ha högre skyddskrav för sina arbetstagare.</p> <p>I det allmänna rådet bör man även ta upp frågan om vilket eller vilka språk som olika personalkategorier behöver behärska i tal och skrift för att få utföra arbete på arbetsplatsen. I regel torde kunskaper i svenska eller engelska krävas.</p>	
11	14-15	Denna ändring välkomnas.	
11	16	Överlämning mellan olika handläggare inom samma BAS-P eller BAS-U torde vara vanligare än att exempelvis BAS-U byts ut. Frågan om hur överlämning mellan handläggare ska ske bör också beröras.	